

EKONOMSKA AKTIVNOST NA REZILU NOŽA

18

Tuje povpraševanje močno prehiteva vse oblike domačega in vliva optimizem. Domače trošenje je februarja sicer malo poraslo, bolj dolgoročna dinamika pa se je poslabšala na raven iz zadnjega četrtertletja lani. Močno izvozno povpraševanje potrjuje dinamika izvoza v EU, ki se iz meseca v mesec povečuje, z ostalim svetom pa zaostaja. Pričakovan izvoz v naslednjih treh mesecih presega dolgoletno povprečje, v Sloveniji je še naprej močnejši kot v EU. Hitrejša rast izvoza kot uvoza zmanjšuje blagovni primanjkljaj. Aprilski podatki kažejo hitro in splošno vrnitev (izjema je gradbeništvo) gospodarskega optimizma. Gospodarska klima v celotni EU27 se je občutno popravila, a dokončno okrevanje ostaja negotovo, lahko ga ogrozijo pretirani ukrepi za prehitro fiskalno konsolidacijo in »trdnost« evra.

Industrijska produkcija se je marcu še povečala in tudi trendno rasla, zaloge dokončanih izdelkov pa so se zmanjševale. Podobno je okrevanje v državah EU, marca je industrijska produkcija padla le v štirih, zrasla pa v sedemnajstih državah, za katere so podatki. Okrevanju v industriji se je aprila bolj kot dotlej pridružilo okrevanje v drugih gospodarskih dejavnostih: trgovini, turizmu in prometu. Celo v gradbeništvu je nekaj znakov izboljšanja. Padanje števila aktivnih prebivalcev se nadaljuje, njegova silovitost se je nekoliko zmanjšala. Število iskalcev zaposlitve je tudi aprila ostalo pod magično mejo 100.000; število nanovo registriranih se je zmanjšalo, zmanjšalo pa se je tudi število tistih, ki so našli delo.

Cene pospešujejo, levji delež so prispevale podražitve blaga, predvsem sezonske podražitve obleke in obutve ter s trošarinami povečane cene pijač in tobaka. V nobeni skupini blaga ni prišlo do pocenitve. Povečuje se tudi bolj dolgoročna dinamika Harmoniziran indeks kaže na dinamiko primerljivo z dinamiko v evro področju. Povečale so se tudi cene proizvajalcev, močno so se okrepila cenovna pričakovanja. Dolarske cene surovin so v zadnjem mesecu padle, zaradi deprecijacije evra pa je evrski indeks ostal nespremenjen. Povprečne bruto plače so se povečale tako februarja kot marca, obakrat je porasla tudi bolj dolgoročna dinamika. Velike sektorske razlike kažejo na počasno vračanje k plačnim razmerjem pred »odpravljanjem plačnih nesorazmerij« Velik del povečanja bruto plač gre pripisati porastu števila plačanih delovnih ur.

Aprila so se močno zmanjšali prihodki od neposrednih davkov. Glavnino zmanjšanja je povzročilo »prenašanje izgube« - vračanje v predhodnih letih plačanega davka od dohodka pravnih oseb; neto pobrani davek je bil aprila celo negativen. Slab rezultat je pričakovati

tudi maja. Domači davki na blago in storitve so aprila porasli. Ker pa gospodarsko aktivnost poganja le izvozno povpraševanje in ker bo »prenašanje izgube« prevladovalo celo leto, bo že šibka dinamika davčnega donosa, ki bo zastajala za rastjo BDP, letos zadovoljiva. Rast kreditov se počasi krepí; marca so porasli krediti podjetjem in prebivalstvu; povečanje skupnih kreditov je bilo marca večje kot v evro območju. Po daljšem času so marca porasli depoziti podjetij, depoziti prebivalstva pa so se zmanjšali. Saldo tekočega računa je bil marca zaradi zmanjšanja blagovnega primanjkljaja in stagnaciji storitvenega presežka pozitiven. Saldo finančnega računa kaže majhen priliv, ki je rezultat odliva prek računov neposrednih tujih in ostalih naložb, ter priliva prek računa naložb v vrednostne papirje. Neto zunanji dolg se je februarja še povečal, bruto zunanji dolg pa je presegel 40 milijard €.

* * *

ECONOMIC ACTIVITY ON THE KNIFE EDGE

Foreign demand exceeds all forms of domestic final demand and creates optimism. Domestic demand in February increased a bit while long run dynamics worsened to the level of the fourth quarter of 2009. Strong foreign demand is confirmed by export dynamics into EU which grows from month to month while it is lagging with the rest of the world. Expected exports are beyond long run average, they are stronger in Slovenia than in the EU. Faster growth of exports than imports decreases trade deficit. The data in April indicate strong and rather general (with exception of construction) revival of economic optimism. Economic climate in the whole EU improved considerably as well.. Unquestionable recovery remains uncertain; it could be wiped out by over overstated economic policy measures for rapid fiscal consolidation and/or "strong" Euro.

In March, industrial production grew, the longer run trend dynamics strengthened as well, while inventories of finished goods decreased. The recovery in other EU countries was similar; industrial production decreased in four and increased in seventeen countries. Recovery in industry was accompanied by recovery in non-industrial sectors: retail trade, tourism and transportation. Some sings of improvement appeared in construction as well.

The drop of active population continued but with lower intensity than before. Number of job seekers in April remained under magic 100.000 persons. The number of new job seekers lowered a bit; but the number of those who found a new job decreased, as well.

Inflation came back. Seasonal boosts of prices of clothing and footwear and increases of prices for alcohol and tobacco caused by excise tax policy contributed the lions part to the increased prices of goods. There were no drops of prices for any group of goods. Longer run dynamics strengthened as well. Harmonized costs of living index shows that price dynamics in Slovenia is similar to price dynamics in the euro zone. Industrial producers prices were growing as well, and there was a strong upward push in price expectations. While dollar prices of raw materials fell, they remained unchanged in euros. Average gross wages increased both in February and in March, their long run dynamics increased as well. A large part of wage increases can be contributed to the increase in the number of paid working hours. Large differences among sectors point to gradual restoration of relative wages which had existed prior to the “abolition of wage discrepancies» operation.

20

The revenues of direct taxes decreased considerably. Majority of the decrease can be attributed to »loss carry over«, i.e. the re-compensation of profit taxes paid on the account of profits from previous years. Net revenues of profit taxes in April were even negative. A bad result can be expected in May, as well. Domestic taxes on goods and services increased in April. However, as economic activity depends on foreign demand and because »loss carry over« will continue, a weak dynamics of fiscal revenues lagging behind GDP dynamics will be satisfactory. Credit activity is slowly recovering. In March, both credits to business and households increased and growth of credits was stronger than in the Euro area. After a long time, deposits of the business sector increased in March, while deposits of households decreased. Current account balance in March was positive due to reduction of trade deficit and stagnation of surplus in service account. The balance of financial account was slightly positive which is a result of outflows through the account of direct and other investments and inflows of capital through the account of portfolio investment. In February, net foreign debt increased slightly, gross foreign debt exceeded 40 billions €.

AGREGATNO POVPRASEVANJE IN PRIČAKOVANJA

1. Izvozno povpraševanje še naprej daleč v ospredju

Domače trošenje je februarja malenkost poraslo (za 0.2 %), bolj dolgoročna dinamika pa se je ponovno poslabšala na raven iz zadnjega četrtletja lani.

Od komponent domačega povpraševanja je še najbolj ugodno gibanje imelo trošenje države, saj se je februarja povečalo za 5.2 %, bolj dolgoročen trend zmanjševanja pa se je ustavil.

Trošenje prebivalstva se je februarja zmanjšalo, zmanjšanje pa ni bilo le sezonsko, saj se je pospešilo tudi bolj dolgoročno padanje (medletna stopnja je padla na -3.4 %).

Investicije so se februarja sicer povečale (za 7.4 %), vendar je bilo povečanje precej manjše od sezonskega, zato se je bolj dolgoročna dinamika poslabšala tudi pri investicijah. Letošnja ostrejša zima je verjetno nekaj več kot običajno ovirala investicije (še zlasti gradbena dela), vsaj tako kažejo boljši marčevski podatki za gradbeništvo, navkljub temu pa verjetno letošnje investicije še (trendno) močno zaostajajo za lanskimi, tudi če se upošteva omenjen enkratni vpliv vremena.

Močno izvozno povpraševanje potrjuje dinamika izvoza, ki se iz meseca v mesec povečuje. Tako je marca izvoz porasel kar za četrtno in je za 17.5 % presegel ustrezno vrednost v 2009 (vendar je še vedno zaostajal za 4 % za vrednostjo v 2008).

Pričakovan izvoz v naslednjih treh mesecih je že presegel dolgoletno povprečje, v Sloveniji je tudi še naprej močnejši kot v EU.

Pričakovana prodaja v trgovini na drobno v naslednjih nekaj mesecih se je aprila ponovno popravila in je prav tako dosegla dolgoletno povprečno vrednost. Tudi dinamika pričakovanega skupnega povpraševanja predelovalne dejavnosti se krepi. Eno in drugo kaže normalizacijo trošenja blaga prebivalstva (in države). Pričakovana dinamika trošenja v trgovinah na drobno je v Sloveniji močnejša kot v EU.

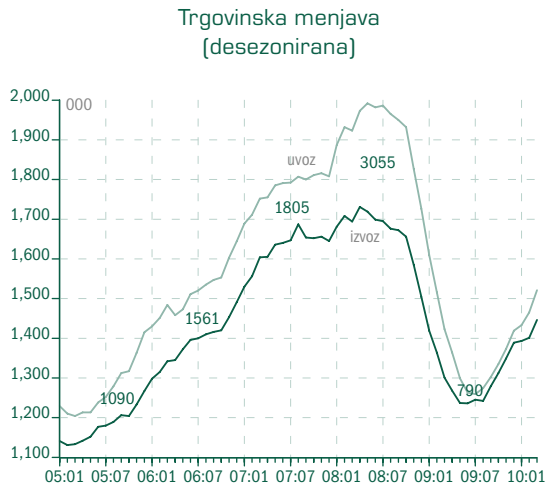
Na verjetno krepkejše trošenje prebivalstva (in države) kažejo tudi izboljšanja pri pričakovanem povpraševanju po storitvah, čeprav je to še vedno opazno pod dolgoletnim povprečjem; delež anketiranih, ki pričakuje povečanje povpraševanja je približno enak deležu anketiranih, ki pričakuje zmanjšanje povpraševanja.

Anketna slika investicij industrije je opazno boljša od slike, ki jo dajejo dejanski podatki o investicijah za prva dva letošnja meseca. Letos spomladi naj bi namreč bilo, po anketni oceni, investiranje v osnovna sredstva industrijskih podjetij bistveno (za preko 20 %) večje

kot v letu 2009. Nespremenjeno-žalostno sliko pa še naprej kažejo pričakovana skupna naročila gradbeništva, saj ostajajo znatno pod dolgoletnim povprečjem (delež anketiranih, ki ne pričakujejo povečanja naročil, kar za 30 % presega delež anketiranih, ki pričakujejo povečanje). Pričakovanja v gradbeništvu EU so sicer tudi še precej manjša od dolgoletnega povprečja, vendar so opazno višja kot v Sloveniji. Čeprav bo gradbeništvo v letošnjem prvem polletju v Sloveniji verjetno še precej zaostalo za lanskim, bi morala biti dinamika celotnih investicij (po anketni dinamiki investicijskih pričakovanj v industriji) v prvem polletju navkljub temu pozitivna.

22 2. Hitrejša rast izvoza kot uvoza v marcu pomeni manjši blagovni primanjkljaj

Trgovina z evrskim območjem je bila marca v vzponu, z neevrskim pa ne dosega niti lanskoletnih vrednosti.

V marcu je skupni slovenski izvoz znašal 1638 milijonov € (kar 15.9 % več kot marca lani), uvoz 1683 milijonov € (10.7 % več kot lani), kar da primanjkljaj 45 milijonov € oziroma 97.3 % pokritost uvoza z izvozom. V menjavi z EU je bila odprema blaga 1170 milijonov € (kar 18.7 % več marca lani), prejem blaga 1357 milijonov € (15.9 % več), kar pomeni primanjkljaj 187 milijonov €. V menjavi z nečlanici EU je bil marca 2010 izvoz 468 milijonov € (9.4 % več kot marca lani), uvoz 326 milijonov € (6.7 % manj kot marca lani), kar pomeni presežek 142 milijonov €.

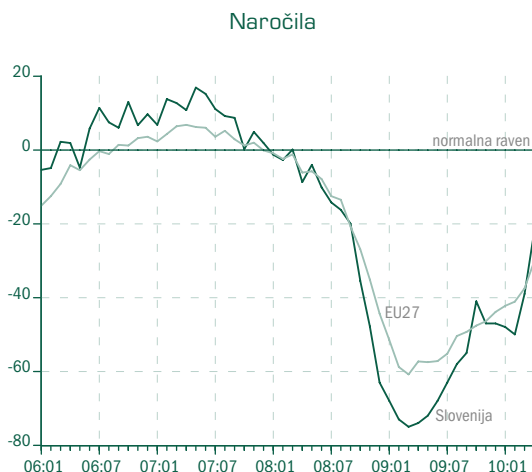
V prvem četrtletju skupaj je bil celotni izvoz 4180 milijonov € (7.2 % več kot v enakem obdobju lani), celoten uvoz pa 4338 milijonov € (4.4 % več kot lani), torej znaša blagovni

primanjkljaj 158 milijonov €. Pri tem je znašala odprema blaga v EU 3077 milijonov € (10.7 % več kot lani), prejem blaga iz EU 3388 milijonov € (6.4 % več kot lani), kar da primanjkljaj v višini 311 milijonov €. V menjavi z nečlanicami EU je bil izvoz 1104 milijonov € (1.4 % manj kot v enakem obdobju 2009), uvoz 950 milijonov € (2.3 % manj kot pred letom), kar pomeni presežek 154 milijonov €.

3. Vračanje gospodarskega optimizma, a previdnost ni odveč

Gospodarski optimizem v aprilu se vrača, a v zadnjih (slovenskih) podatkih še ni odseva grške oziroma širše evropske fiskalne krize, ki ponovno vnaša precejšnjo negotovost v gospodarski sistem. Praktično vsi kazalniki poslovnih tendenc, razen kazalnika zaupanja v gradbeništvu, so bili v aprilu višji. Po rezultatih ankete Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) je bila vrednost kazalnika gospodarske klime aprila za 3 odstotne točke višja kot marca, od aprila lani je višja za 23 odstotnih točk, hkrati pa tudi za 9 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja. Na zvišanje vrednosti tega kazalnika je vplivalo predvsem zvišanje vrednosti kazalnika zaupanja v predelovalnih dejavnostih in kazalnika zaupanja v storitvah.

Vrednost kazalnika zaupanja v predelovalnih dejavnostih ja bila aprila za 3 odstotne točke višja kot mesec prej, glede na april lani je bila njegova vrednost višja za 31 odstotnih točk, glede na dolgoletno povprečje pa za 2 odstotni točki. Pričakovanja za naslednje tri mesece so večinoma ugodna. Med kazalniki stanj se je v aprilu glede na pretekli mesec najbolj zvišala vrednost kazalnika izvozna naročila, poleg tega je kazalnik proizvodnja dosegel novo najvišjo vrednost v celotnem opazovanem obdobju. Med kazalniki pričakovanj sta se glede na pretekli mesec najbolj zvišali vrednosti kazalnikov pričakovan izvoz in pričakovane cene.

Pozitivno vzdušje se je naselilo tudi v storitvenih dejavnostih, saj je bila vrednost kazalnika zaupanja v teh sektorjih v aprilu za 3 odstotne točke višja kot v marcu in za 25 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja, v primerjavi z aprilom lanskega leta pa je bila njegova vrednost višja za 20 odstotnih točk.

24

Zaupanje še naprej vztrajno pada v gradbeništvu, saj je vrednost kazalnika zaupanja v tem sektorju v aprilu v primerjavi s preteklim mesecem nižja za 2 odstotni točki, v primerjavi z lanskim aprilom pa je bila nižja za 9 odstotnih točk, hkrati pa je bila kar za 55 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja. Med kazalniki stanj se je glede na pretekli mesec najbolj znižala vrednost kazalnika poslovno stanje, medtem ko so se vrednosti kazalnikov pričakovanj nekoliko zvišale. Med gradbenimi podjetji je bilo v aprilu 62 % takih, ki so kot omejitvev navedla nezadostno povpraševanje, 30 % podjetij je kot omejitvev navedlo visoke stroške dela, 29 % pa visoke finančne stroške.

Ankete SURS-a kažejo, da se je vrednost kazalnika zaupanja v trgovini na drobno v aprilu glede na marec zvišala za 8 odstotnih točk, glede na april lani je bil kazalnik višji za 23 odstotnih točk. V aprilu je bil delež tistih podjetij v sektorju, ki pravijo, da je povpraševanje nizko, 44 %, kar 48 % podjetij je kot omejitveni dejavnik navedlo konkurenco v panogi, za 40 % podjetij v trgovini na drobno pa so omejitvev pomenili visoki stroški dela.

Gospodarska klima v celotni EU27 se je občutno popravila. Po podatkih Eurostata so se v aprilu naročila v predelovalni dejavnosti glede na mesec poprej zvišala za 10 odstotnih točk, glede na april lani pa so višja za dobrih 27 odstotnih točk. Glede na marec so se v aprilu za slabi 2 odstotni točki zvišala naročila v gradbeništvu, prav tako so se pričakovanja v trgovini na drobno popravila za slabih 6 odstotnih točk in so hkrati dobrih 26 točk višja kot aprila lani. Splošni poslovni optimizem se je v celotni sedemindvajseterici dvignil za slabe 3 odstotne točke, v primerjavi z lanskim aprilom pa je bil višji za dobrih 26 odstotnih točk.

Po rezultatih nemškega instituta Ifo je indikator gospodarske klime evro območja v drugem četrtletju rahlo narasel, a še ostaja pod svojim dolgoletnim povprečjem. Gospodarsko stanje v vseh državah z evrom je še naprej neugodno, pričakovanja za naslednjih šest mesecev so nekoliko slabša, a še vedno pozitivna. Tako je verjetno, da se bo gospodarsko okrevanje v drugi polovici leta nadaljevalo, a z zmanjšanim tempom. Najboljši obeti prihajajo iz Nemčije in Slovaške, medtem ko so pričakovanja slabša za Irsko, Španijo, Portugalsko, Italijo, pa tudi Francijo, še posebej slabo pa se piše Grčiji, kjer se v naslednje pol leta pričakuje znatno poslabšanje gospodarskega položaja.

GOSPODARSKA AKTIVNOST IN ZAPOSLENOST

4. Industrijska produkcija nekoliko višja

Industrijska produkcija se je v marcu povečala. Po podatkih SURS-a je bila za 3 % višja kot mesec prej in 7 % večja kot v marcu lanskega leta, produkcija v prvem četrtletju letošnjega leta pa je bila na enakem nivoju kot v enakem obdobju lanskega leta. Impulzni trend kaže, da se je v marcu industrijska produkcija zviševala po stopnji 2,48 % letno. Zaloge industrijskih produktov pri proizvajalcih so bile v marcu za skoraj 1 % manjše kot v mesecu prej, v primerjavi z lanskim marcem so se zmanjšale za skoraj 16 %.

25

Dejavnost rudarstva se je v marcu zvišala za dobro devetino glede na februar, v primerjavi z marcem 2009 pa je rudarstvo ostalo na enakem nivoju. V prvem četrtletju je bila dejavnost rudarstva za skoraj 8 % nižja kot v enakem obdobju lanskega leta.

Stanje v predelovalnih dejavnostih se še naprej izboljšuje, saj se je njihova aktivnost glede na mesec prej v marcu povečala za skoraj 4 odstotke, glede na marec 2009 pa se je proizvodnja predelovalnih dejavnosti povečala za dobrih 7 odstotkov. Prav tako se je dejavnost v predelovalni industriji malenkostno povečala v prvem četrtletju letošnjega leta glede na enako obdobje lani in sicer za dobro polovico odstotka. Podroben pogled glede na mesec poprej pokaže v marcu na rast v skoraj vseh sektorjih predelovalne industrije razen v proizvodnji drugih vozil in plovil, proizvodnji nekovinskih mineralnih izdelkov, proizvodnji pijač ter v proizvodnji računalnikov, elektronskih in optičnih izdelkov. Pri tem največji porast beležijo v sektorjih proizvodnja motornih vozil, prikolic in polprikolic, proizvodnja električnih naprav ter proizvodnja usnja, usnjenih in sorodnih izdelkov.

V marcu se je glede na predhodni mesec ter glede na lanski marec aktivnost sektorja oskrba z elektriko, plinom in vodo skrčila za 1 odstotek.

Produkcija v letošnjem marcu v primerjavi s predhodnim mesecem je bila za 2,4 % višja v proizvodnji proizvodov za vmesno porabo, v proizvodnji proizvodov za investicije za 3,9 % in v proizvodnji proizvodov za široko porabo za 1,9 %.

Podatki Eurostata kažejo, da se je v marcu 2010 glede na februar industrijska produkcija povečala za 1,2 % v EU27, na območju evra pa za 1,3 %. Glede na marec lani pa se je v letošnjem marcu industrijska produkcija v EU27 povečala za 6 %, na območju evra pa za 6,9 %. Med državami članicami, za katere so dostopni podatki, je industrijska produkcija v marcu glede na mesec poprej padla v štirih, zrasla pa v sedemnajstih državah in sicer največ v Latviji (9,9 %) in na Portugalskem (7,2 %). Največji upad industrijske produkcije so imeli na Irskem (-2,6 %) in na Nizozemskem (-2 %).

5. Okrevanje tudi v neindustrijskih gospodarskih dejavnostih

Po podatkih SURS-a je bila vrednost gradbenih del, opravljenih v marcu, za dobre 4 % višja od vrednosti gradbenih del, opravljenih v februarju. Vrednost opravljenih gradbenih del pa se je v letošnjem marcu v primerjavi s marcem lani zmanjšala za 19 %. Impulzni trend opravljenih gradbenih ur pa kaže, da je v marcu sektor gradbeništva rasel z mesečno stopnjo rasti 0,31 %.

26

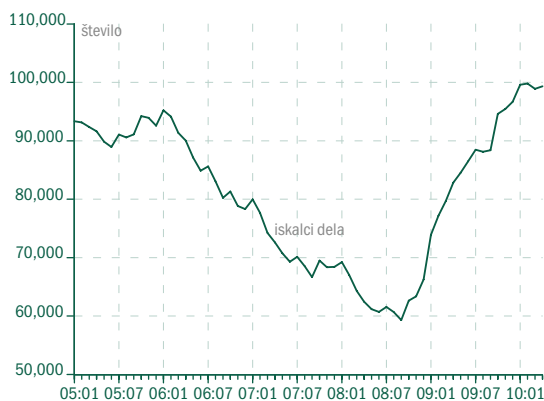
Število turističnih prenočitev se nekoliko povečuje. Končni podatki SURS-a za februar letos kažejo, da je bilo skupnih prenočitev za 3,7 % več kot v enakem mesecu leta 2009 in da se je število prenočitev v drugem mesecu letos trendno zviševalo po mesečni stopnji 0,38 %. To je predvsem posledica povečanja domačega turističnega povpraševanja, saj se je v marcu število turističnih prenočitev domačih gostov zvišalo za skoraj 7 % glede na februar 2009. Število prenočitev tujih gostov pa se je v letošnjem februarju zmanjšalo in sicer za pol odstotka glede na enak mesec v lanskem letu. Impulzni trend prenočitev tujih gostov v februarju kaže negativno rast po stopnji -0,38 %.

Podatki SURS-a o transportu za marec 2010 kažejo, da je bilo v javnem cestnem prevozu prepeljanih za 6,3 % manj, v zračnem prevozu pa za 2,6 % več potnikov kot v marcu lani, število opravljenih potniških kilometrov je bilo v javnem cestnem prevozu za 5,7 % manjše, v zračnem prevozu pa za 3,7 % večje. V cestnem mestnem prevozu je bilo marca prepeljanih za 5,4 % manj potnikov kot v istem mesecu 2009. Potniški promet na letališčih se je v marcu glede na marec 2009 povečal za 4,3 %. V pomorskem prevozu je bilo v marcu prepeljanega za 9,8 % več blaga in opravljenih za 0,1 % manj tonskih kilometrov kot marca lani. Rahlo okreva pa tudi slovenski avtomobilski trg, saj je bilo glede na enak mesec lani v register vpisanih dober odstotek več prvič registriranih cestnih motornih vozil, med njimi za slaba dva odstotka več osebnih avtomobilov.

6. Padanje števila aktivnih prebivalcev se, sicer z zmanjšano silovitostjo, nadaljuje

Število aktivnih prebivalcev se je v marcu 2010 zmanjšalo na 935795 oziroma za 27, glede na lanski marec pa za 1 %. V marcu je bilo v Sloveniji 836902 delovno aktivnih prebivalcev; glede na februar se je to število povečalo za 864 oseb ali za 0,1 %, glede na marec lani pa se je to število zmanjšalo za 3,4 %. Med zaposlenimi osebami jih je bilo skoraj 92 % zaposlenih pri pravnih osebah, njihovo število pa se je od marca lani zmanjšalo za 2,7 %. Število zaposlenih pri fizičnih osebah se je glede na marec 2009 zmanjšalo za 9,6 %. Med samozaposlenimi pa je bilo 61 % samostojnih podjetnikov posameznikov, njihovo število se je v marcu zmanjšalo za 133, od marca lani pa se je to število povečalo za okroglih pet odstotkov. Število kmetov se je v marcu glede na februar zmanjšalo za 157, glede na marec lanskega leta pa se je zmanjšalo za dobrih 18 %.

Iskalci dela

27

Po podatkih ZRSZ je bilo v Sloveniji v aprilu registriranih 99316 brezposelnih,, kar je za 423 oseb oziroma 0,4 % več kot v marcu ter za 19,9 % več kot aprila lani. V aprilu se je na Zavod na novo prijavilo 7122 oseb, kar je 4,5 % manj kot marca in slaba četrtnina manj kot v lanskem aprilu. Med novo prijavljenimi je bilo največ brezposelnih zaradi izteka zaposlitev za določen čas, sledijo pa trajno presežni delavci in stečajniki ter iskalci prve zaposlitve.

V aprilu se je število brezposelnih, ki so se zaposlili, znižalo. Od 6699 brezposelnih oseb, ki jih je Zavod odjavil iz evidence, se jih je zaposlilo oziroma samozaposlilo 3907, kar je 23,6 % manj kot marca. V primerjavi z lanskim aprilom pa je bilo zaposlitev za 6,2 % več. V obdobju prvih štirih mesecev letošnjega leta je bilo zaposlitev nekaj več kot 18 tisoč, kar je za tri osmine več kot v primerljivem lanskem obdobju.

Po podatkih Eurostata je bila marca stopnja brezposelnosti na območju evra (EA16) 10 % in se glede na mesec poprej ni spremenila, bila pa je 0,9 odstotne točke večja kot v marcu 2009. V celotni evropski sedemindvajseterici (EU27) je bila stopnja brezposelnosti v marcu letos 9,6 % in se je glede na enak mesec lani povečala za 1,1 odstotne točke. Po Eurostatovih ocenah je bilo v marcu 2010 v EU27 23,1 milijona brezposelnih oseb, od tega 15,8 milijona na območju evra. Med posameznimi članicami EU so v marcu najnižjo stopnjo brezposelnosti zabeležili na Nizozemskem (4,1 %), najvišjo pa v Latviji (22,3 %) in Španiji (19,1 %). Glede na isti mesec v letu 2009 se je v marcu brezposelnost povišala v kar šestindvajsetih državah članicah, od tega največ v treh pribaltskih državah, padla pa je samo v Nemčiji.

Stopnja brezposelnosti v ZDA je v marcu 2010 znašala 9,7 %, kar je za 1,2 odstotne točke več kot leto poprej.

CENE IN PLAČE

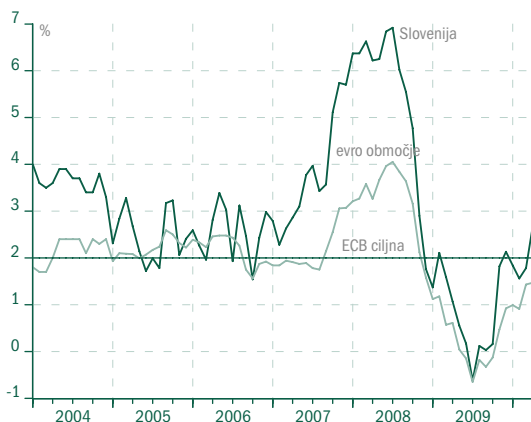
7. Cene pospešujejo

Aprila so se življenjski stroški povečali za 1 %. Opazno je poskočila tudi bolj dolgoročna dinamika cen (trendna rast se je povečala na 5 % letno).

Levji delež k povečanju cen je aprila prispevalo blago, kjer so se nadpovprečno povečale cene v skupinah obleke in obutve ter alkoholnih pijač in tobaka, manj pa cene hrane in brezalkoholnih pijač, medtem ko so se pri storitvah nadpovprečno povečale cene stanovanja. Cene obleke in obutve so še naprej poganjale sezonske spremembe (nove kolekcije), cene alkoholnih pijač in tobaka pa povečane trošarinske stopnje, medtem ko so cene stanovanja še naprej pod močnim vplivom naraščajočih cen energentov in komunalnih storitev. K skupnemu aprilskemu povečanju cen so največ prispevale podražitve v skupini obleke in obutve (0.4 točke), nekaj manj višje cene energentov (0.3 točke) ter dražji tobak (0.2 točke). V nobeni skupini aprila ni prišlo do zmanjšanja cen. To dejstvo kakor tudi široka paleta skupin s povečanimi cenami opozarjata na vse večji pritisk na cene.

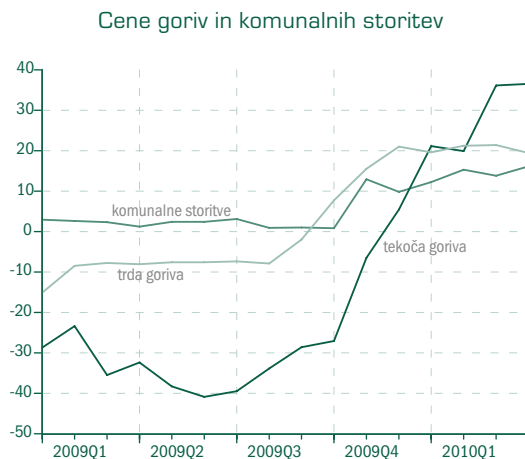
28

Harmoniziran indeks življenjskih stroškov

Harmoniziran indeks kaže primerljivo naraščanje cen v evro območju. Tudi njegova tekoča vrednost za Slovenijo se je aprila močno povečala (za 1.1 %), bolj dolgoročna (medletna) rast harmoniziranega indeksa pa se je z 1.8 % v marcu povzpela na 2.7 % v aprilu. Tudi v evro območju je aprila raven cen opazno porasla, vendar manj kot v Sloveniji (za 0.5 %), zato se je tudi bolj dolgoročna (medletna) rast manj povečala (na 1.5 %). Največ so aprile cene porasle v Grčiji (za 1.2 %), najmanj pa v Nemčiji (-za 0.1 %); v letu dni so cene največ porasle v Grčiji (za 4.7 %), najmanj pa na Irskem (za -2.1 %)!

Da je aprila prišlo do opazne pospešitve inflacije potrjuje tudi rast osnovne inflacije (ki ne vsebuje sezonske hrane in energentov). Bolj dolgoročna dinamika osnovne inflacije se je namreč aprila povečala na preko 7 % na letni ravni, pri čemer je še marca praktično stagnirala!

Vir: SURS
Opomba: Medletne stopnje rasti

29

Cene komunalnih storitev in goriv, ki so omenjene že v predhodni številki Gospodarskih Gibanj, še naprej pospešujejo in navkljub relativno majhnemu deležu v potrošni košari (10 %) že opazno potiskajo navzgor tudi skupno medletno rast cen (aprila sta k skupni medletni rasti cen za 2.5 % omenjeni skupini prispevali več kot polovico)!

Proizvajalčeve cene so se aprila povečale za 0.7 %. Še zlasti močno so se povečale cene proizvajalcev proizvodov za izvoz (za 1.1 %). Štirimesečna sistematična rast se vse bolj nazorno kaže tudi v vrednostih dolgoročne rasti proizvajalčevih cen. Medletne stopnje rasti so tako aprila že presegle 1 %, pri proizvajalcih za izvozne trge pa celo 1.4 %! Med skupinami proizvajalcev po namenu proizvodov se najhitreje povečujejo cene predelovalcev surovin, te so aprila porasle kar za 1.5 %, in pa, nekaj manj, cene proizvajalcev proizvodov široke porabe. Tudi bolj dolgoročna dinamika proizvajalčevih cen je daleč najmočnejša pri proizvajalcih surovin (medletna rast je aprila preseгла 2.4 %), precej manj pa izstopa rast cen proizvajalcev trajnega blaga za široko potrošnjo.

Cenovna pričakovanja so dobila aprila in marca dodaten pospešek. Pričakovane proizvajalčeve cene in pričakovane cene v trgovini na drobno kažejo, da je v naslednjih mesecih pričakovati opazno pospešitev rasti cen blaga, saj so pričakovanja na obeh segmentih že opazno nad dolgoletnim povprečjem. Sicer so tudi pričakovane cene storitev

opazno pospešile, vendar še niso dosegle dolgoletnega povprečja. Le pri gradbeništvu cenovna pričakovanja stagnirajo. Povečan (pričakovan) pritisk cen blaga bodo verjetno omilile posledice najnovejšega (majskega) pešanja cen surovin, do katerega je prišlo zaradi naraščajočih dvomov v vzdržno rast gospodarstva ZDA, zaviranja kreditne rasti na Kitajskem in težav gospodarstev na področju EU s servisiranjem javnega dolga.

30

Dolarske cene surovin so v zadnjem mesecu padle za 5.9 %, istočasno je evrski indeks (zaradi deprecijacije evra) malenkost porasel (za 0.6 %). Obratno se dogaja pri zlatu. Povečanje negotovosti na trgih (zaradi krize suverenega dolga, »kašljanja« aktivnosti v ZDA in ekonomsko-političnega zaviranja aktivnosti na Kitajskem) v zadnjem času namreč vse bolj povečuje ceno zlata. V zadnjem mesecu, ko so vse ostale dolarske cene surovin padle, so cene zlata v dolarjih porasle kar za 6 %. Ker so v 2009 cene surovin zelo močno padle, je v medletnih primerjavah prišlo (navkljub tekočemu padanju) do opaznega povečanja dolarskih cen surovin (do 11. maja so medletno porasle za 13.7 %, evrske cene pa kar za 22.5 %). V zadnjem mesecu so najbolj padle cene kovin (v dolarjih za 13.1 %, v evrih pa za 8 %), medtem ko so v zadnjem letu najbolj porasle cene neprehrambenih kmetijskih surovin (v evrih za 63 %), najmanj pa cene surovin hrane, ki so v evrih porasle le za 1 %.

8. Skok plač ali ur dela?

Povprečne bruto plače so pospešile tako februarja kot marca, obakrat je porasla tudi bolj dolgoročna dinamika. Marca je bila pospešitev še posebno močna, saj se je letna stopnja povečala s 3.6 % na 5.2 %.

Povečanje bruto plač je bilo marca v nekaterih sektorjih veliko. Najbolj so izstopali sektorji predelovalne dejavnosti, kmetijstva ter gozdarstva in ribištva, kjer so plače porasle za 8 %-11 %. Močno (za 75 % bolj kot v povprečju gospodarstva) so plače porasle tudi v gradbeništvu in informacijskih dejavnostih. Istočasno so se marca plače zmanjšale v ožji državi in zdravstvu!

Tudi bolj dolgoročna dinamika plač se je marca v primerjavi s februarjem opazno povečala, saj je marca v povprečju porasla na preko 5 % (februarja je bila le 3.6 %). V državi je bila bolj dolgoročna dinamika povsem obratna kot v gospodarstvu, saj je tako v ožji državi, zdravstvu in šolstvu bila bruto plača marca manjša kot pred letom dni; v ožji državi kar za 3 % manjša.

Podatki o bruto plači za plačano uro ne kažejo nobenega povečanja v marcu, marčevske bruto plače za plačano uro so bile celo za 5 % manjše od februarskih, pa tudi medletna stopnja je bila samo 1.4 %. Sklepamo lahko, da je bilo povečanje bruto plač v marcu verjetno le posledica porasta števila plačanih ur.

FINANČNA GIBANJA

9. Pričakovano pešanje izdatnosti davka na dobiček se povečuje

Javnofinančni prihodki so aprila porasli za 6.4 %. Navkljub temu se je bolj dolgoročna dinamika prihodkov krepko zmanjšala (padla je tako medletna stopnja rasti kot tudi rast impulznega trenda).

Aprila so se zmanjšali le neposredni davki in ostali prihodki, vendar zelo močno. Padeč je bil tudi trendno zelo velik, saj so bili aprilski neposredni davki in ostali prihodki kar za 11 % manjši kot pred letom. Glavnino zmanjšanja prihodkov je povzročilo »prenašanje izgube«, torej vračanje v predhodnih letih plačanega davka na račun izgube v lanskem letu. Neto pobrani davek od dohodka pravnih oseb je bil aprila celo negativen (-69 milijonov €)! Neugoden rezultat je pričakovati tudi maja. Prispevek ostalih davčnih oblik k aprilskemu padcu neposrednih davkov je bil nepomemben; dohodnina je bila, na primer, precej večja kot marca in le 1.3 % manjša kot v 2009, prispevki pa so bili v aprilu večji kot v marcu, pa tudi večji kot pred letom dni.

Domači davki na blago in storitve so aprila precej porasli, bili so tudi večji kot pred letom dni (za 3.6 %). Ker gospodarsko aktivnost za sedaj poganja praktično le izvozno povpraševanje, je relativno šibka (manjša od BDP) dinamika donosa davka na dodano vrednost pričakovana, saj (neto) davčna osnova davka na dodano vrednost praktično sovпада z domačim končnim trošenjem. Zato bi letos bila že šibka pozitivna dinamika donosa zadovoljiva. Davek na dodano vrednost je aprila presegel ustrezno vrednost v 2009 za 4.5 %, tudi kumulativni donos v prvih štirih mesecih je bil malo večji kot v 2009. Povečanja pri trošarinah so bila manjša, aprilске trošarine so bile za 1 % večje kot lani, kumulativne trošarine v prvih štirih mesecih pa so bile praktično enake kot v istem obdobju lani.

Ker bosta oba faktorja relativno šibkejšega davčnega donosa (»prenašanje izgube« in dominantnost izvoznega povpraševanja) prevladovala celo leto 2010, je potrebno pri predvideni oceni dinamike davčnega donosa v letošnjem letu upoštevati, da bo ta verjetno opazno zaostala za dinamiko domačega produkta.

10. Rast kreditov se počasi krepi

Marca so skupni krediti nefinančnim korporacijam (podjetjem) in prebivalstvu porasli za 0.6 % (za 7.5 % na letni ravni). Tudi bolj dolgoročna dinamika se je povečala, saj je medletna rast porasla z 2.5 % v februarju na 3.2 % v marcu.

Krediti podjetjem in gospodinjstvom

Vir: BS, ECB; lastni izračuni
Opomba: Medletne stopnje rasti

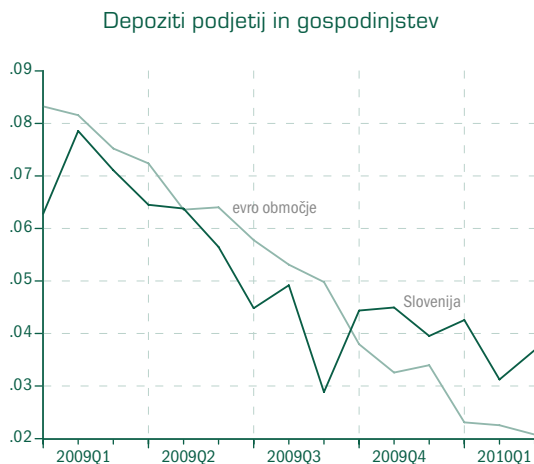
32

Porasli so krediti tako podjetjem (za 0.3 %, 58 milijonov) in prebivalstvu (za 1.4 %, 121 milijonov). Tudi bolj dolgoročna dinamika rasti kreditov se je pri obeh sektorjih povečala. Vse bolj jasno postaja, da je dinamika kreditov gospodinjstvom dosegla minimum oktobra lani, dinamika kreditov podjetjem pa januarja letos.

Skupno povečanje kreditov je bilo marca večje kot v evro območju (0.6 % v Sloveniji oziroma 0.31 % v evro območju). Nadaljuje se torej (v povprečju enkrat) hitrejše povečevanje kreditov v Sloveniji kot v evro območju, ki se je pričelo v tretjem četrtletju lani.

Marca so po daljšem času močno porasli depoziti podjetij (za 5 %, 189 milijonov), medtem ko so depoziti prebivalstva padli (za 0.3 %, 49 milijonov). Bolj dolgoročno dinamika depozitov se je pri podjetjih močno povečala, pri prebivalstvu pa malenkost zmanjšala. Skupna neto finančna pozicija bank do prebivalstva in podjetij se je malenkost izboljšala.

Tako kot krediti tudi depoziti rezidentov v Sloveniji naraščajo hitreje kot v celotnem evro območju. Tudi bolj dolgoročno se depoziti podjetij in prebivalstva po tretjem četrtletju lani v Sloveniji bolj krepijo kot v evro območju.

Vir: BS, ECB; lastni izračuni
Opomba: Medletne stopnje rasti

Interventna obrestna mera ECB je ostala marca nespremenjena, detajlistične obrestne mere pa so se pri posojilih malenkost zmanjšale, za 0.1 do 0.2 točke, medtem ko so pri depozitih ostale nespremenjene.

11. Pozitiven saldo tekoče plačilne bilance v marcu

Ugodno manjšanje blagovnega primanjkljaja ob približni stagnaciji storitvenega presežka znatno zmanjšuje primanjkljaj tekoče plačilne bilance v prvem četrtletju v primerjavi z enakim obdobjem lani. Pozitiven saldo v marcu je znak okrevanja v mednarodnih ekonomskih odnosih naše države.

Marca 2010 je bil saldo tekoče plačilne bilance pozitiven v višini 66.4 milijonov € (marca 2009 je znašal -70.9 milijonov €), kar je zmanjšalo trimesečni primanjkljaj na samo 60.2 milijona € (v prvem četrtletju lani je bil primanjkljaj 267.4 milijonov €). Pri tem je bil blagovni saldo -2.0 milijonov € (marca 2010 je bil -68.9 milijonov €), storitveni saldo 79.9 milijonov € (87.3 milijonov €), saldo v dohodkih faktorjev -48.1 milijonov € (-65.0 milijonov €), neto tekoči transferi pa so bili 36.7 milijonov € (-24.2 milijonov €).

V prvem četrtletju 2010 skupaj je bil blagovni saldo -71.6 milijonov € (leto prej -149.4 milijonov €), storitveni saldo 221.5 milijonov € (235.6 milijonov €), saldo dohodkov faktorjev -166.0 milijonov € (-216.4 milijonov €) in saldo tekočih transferov -44.1 milijonov € (-137.9 milijonov €).

Na finančnem in kapitalskem računu je znašal marca 2010 saldo -35.0 milijonov € (v enakem mesecu lani je bil -110.3 milijonov €), pri čemer je bil saldo na finančnem računu -7.1 milijonov € (-115.0 milijonov €). V okviru slednjega je bil neto priliv neposrednih tujih naložb -128.8 milijonov € (-130.4 milijonov €), neto naložb v vrednostne papirje v tujino je bilo 204.9 milijonov € (-96.4 milijonov €), neto ostalih naložb je bilo -69.6 milijonov € (80.6 milijonov €). Mednarodne rezerve Banke Slovenije so se povečale za 3.5 milijone € (marca lani za 31.2 milijone €), neto napake in izpustitve pa so znašale -31.4 milijonov €, marca lani so bile 181.2 milijonov €.

34

V prvem četrtletju 2010 skupaj znaša saldo kapitalskega in finančnega računa 86.8 milijonov € (povečanje obveznosti), medtem ko je v enakem obdobju 2009 bil -176.3 milijonov € (povečanje terjatev). Pri tem je saldo finančnega računa 124.1 milijonov € (v enakem obdobju lani -171.8 milijonov €), neto neposrednih tujih naložb je bilo -157.2 milijonov € (-139.4 milijonov €), naložb v vrednostne papirje 1098.9 milijonov € (lani 872.8 milijonov €), ostalih naložb pa -862.1 milijonov € (-995.6 milijonov €). Mednarodne rezerve banke Slovenije so porasle v prvem četrtletju za 61.5 milijonov € (lani za 113.8 milijonov €). Statistična napaka je v treh mesecih letos znašala -26.7 milijonov €, v enakem obdobju lani pa kar 443.7 milijonov €.

Plačilna bilanca
(milijoni evrov)

	januar-marec		marec	
	2009	2010	2009	2010
I. Tekoči račun	-267,4	-60,2	-70,9	66,4
1. Blago	-149,4	-71,6	-68,9	-2,0
1.1. Izvoz blaga	3.940,2	4.213,1	1.428,6	1.651,7
1.2. Uvoz blaga	-4.089,6	-4.284,7	-1.497,5	-1.653,8
2. Storitve	235,6	221,5	87,3	79,9
2.1. Izvoz storitev	927,4	915,5	336,9	335,9
2.2. Uvoz storitev	-691,7	-694,0	-249,6	-256,1
3. Dohodki	-216,2	-166,0	-65,0	-48,1
3.1. Prejemki	244,7	228,6	78,8	83,9
3.2. Izdatki	-461,0	-394,6	-143,8	-132,0
4. Tekoči transferi	-137,3	-44,1	-24,2	36,7
4.1. V Slovenijo	119,2	227,0	49,7	103,3
4.2. V tujino	-256,6	-271,0	-73,9	-66,6
II. Kapitalski in finančni račun	-176,3	86,8	-110,3	-35,0
A. Kapitalski račun	-4,6	-37,3	4,7	-27,9
B. Finančni račun	-171,8	124,1	-115,0	-7,1
1. Neposredne naložbe	-139,4	-157,2	-130,4	-128,8
2. Naložbe v vrednostne papirje	872,8	1.098,9	-96,4	204,9
3. Finančni derivativi	-23,3	-17,0	0,0	-17,1
4. Ostale naložbe	-995,6	-862,1	80,6	-69,6
4.1. Terjatve	765,8	300,8	87,9	69,4
4.2. Obveznosti	-1.761,4	-1.162,8	-7,4	-139,1
5. Mednarodne denarne rezerve	113,8	61,5	31,2	3,5
III. Neto napake in izpustitve	443,7	-26,7	181,2	-31,4

Po podatkih iz aprilskega Biltena BS so konec marca 2010 mednarodne rezerve pri Banki Slovenije znašale 723.1 milijonov € (polovica je deviznih rezerv, ostalo predstavljajo zlato, imetja SDR in rezervna pozicija pri MDS), kar je za 1 več kot pred mesecem, a 48.4 manj kot marca 2009. Neto zunanji dolg je bil konec februarja 10670 milijonov €, kar je 106 milijonov € več kot konec januarja in največji evrski znesek doslej. Pri tem je bil bruto zunanji dolg 40438 milijonov €, bruto terjatve pa 29768 milijonov €.